

ALGARVE, EVROPSKI »KONEC SVETA« Boštjan Gradišar

UDK: 913(469 Algarve)
COBISS: 1.05

IZVLEČEK

Algarve, evropski »Konec sveta«

Portugalska pokrajina Algarve je ena tistih evropskih pokrajin, ki so se zaradi razmaha množičnega turizma po drugi svetovni vojni močno spremenile. Turiste privlači s svojo zgodovino, prelepimi peščenimi plažami pod mogočnimi klifi ter s svojstveno kulinariko. Dežela na zahodu, kot so Algarve poimenovali mavrski osvajalci, tako postaja ena izmed turistično najbolj razvitih regij v Evropi, pri razvoju turizma pa se žal ni izognila napakam, kot so jih napravili že njihovi španski sosedje.

ABSTRACT

Algarve – the European »End of the world«

Due to the mass tourism Portuguese landscape Algarve is one of those European landscapes which have gone under considerable changes after the second World War. Tourists are attracted by its history, wonderful sandy beaches below the immense cliffs and its original culinary art. Country in the west, as Algarve was named by Moor's conquerors, is therefore becoming one of the most developed tourist regions in Europe. Unfortunately, Algarve was not able to avoid the same mistakes which their Spanish neighbours have done.

AVTOR

Boštjan Gradišar

Naziv: univerzitetni dipl. geograf in prof. zgodovine
Naslov: Inštitut za geografijo, Trg francoske revolucije 7, 1000 Ljubljana, Slovenija
Faks: +386 (0)61 200 27 34
Telefon: +386 (0)61 200 27 11
E-pošta: bostjan.gradisar@uni-lj.si

Portugalske pokrajine Algarve oziroma njenega skrajnega jugozahodnega dela seveda že dolgo ne moremo več imenovati Konec sveta, a popotnik, ki prispe do Rta svetega Vincenta (Cabo de São Vicente), razume, zakaj so ga Evropejci nekdanj tako poimenovali. Visoki klifi, marsikje previsne stene, mogočni valovi Atlantika, hladen oceanski veter in brezmejno obzorje na zahodu dajejo občutek, da smo prišli do konca in da je v daljavi ostal le še širni ocean.

Algarve je čudovito raznolika in skrivnostna pokrajina na skrajnem jugu Portugalske, južno od pokrajine Alentejo. Od reke Guadiane, kjer na vzhodu meji s Španijo, sega 150 km na zahod do Atlantskega oceana. Proti severu pokrajina polagoma prehaja v gričevnato notranjost, najvišjo točko pa doseže v hribovju Monchique z vrhom Foia (902 m. n. m.), ki se dviga skoraj na sami meji med Algarvom in Alentejom.

Obala Algarva je izredno pestra in zanimiva, najbolj raznolika in turistično privlačna pa je na jugu med Albufeiro na vzhodu in Sagresom na zahodu. Tu najdemo mogočne klife, številne čeri, zalive in jame. Klifi s čudovitimi peščenimi plažami se s skrajnega jugozahodnega dela nadaljujejo tudi na sever.

Podnebje je tipično sredozemsko, čeprav Algarve, tako kot celotna Portugalska, ne leži ob obalah Sredozemskega morja. Poletja so izrazito suha, padavine pa so pogostejše v hladni polovici leta. Zaradi hladnega vetra, ki piha z Atlantika in znižuje temperature, se je na območju Algarva razvila posebna različica sredozemskega podnebja.

Za današnji Algarve je značilna zmes arabske in romanske kulture. Arabci oziroma Mavri, ki so tod gospodovali več kot pol tisočletja, so v življenju pokrajine pustili globoke sledove. Ne kažejo se samo v arhitekturi, temveč tudi v kulturi, jeziku in kulinariki ter navsezadnje tudi v samem imenu pokrajine. Arhitekturni pečat, ki so ga v Algarvu zapustili Mavri, je izredno močan, opazen v mestih in na podeželju. Veličastne trdnjave v notranjosti še danes kažejo, kakšno moč so imeli Mavri v času, ko so zasedli Algarve. Mesta ob obali, med kate-

Slika 1: Castro Marin, mesteca ob meji s Španijo, je zanimivo predvsem zaradi svoje zgodovine (foto Boštjan Gradišar).

rimi izstopa predvsem Olhao, dajejo popotniku vtis, da je prišel na severnoafriško obalo.

Zgodovina Algarve je zelo pestra; za nje govo turistično ponudbo pa sta še posebno pomembni dve obdobji: poltisočletno obdobje mavrske nadvlade in kratko obdobje Henrika Pomorščaka.

Algarve pod Mavri. Mavri, ki so večinoma egipčanskega izvora, so prišli na Iberški polotok leta 711. V času treh oziroma štirih let so zasedli večino tega dela Evrope, tudi Algarve. Pokrajino so imenovali Al-Gharb, kar v prevodu pomeni »Pokrajina na zahodu«. Vojaška osvajanja so prinesla gorje, pa tudi številne novosti. Ena takih je vodno kolo, namenjeno namakanju polj. Gojili so riž, mandlje in limone, razvijati pa so začeli tudi obrt.

Južna prestolnica Mavrov na Portugalskem je postalo mesto Silves. Tam so si zgradili mogočno trdnjavo, ki je danes ena redkih bolje ohranjenih trdnjav v Algarvu. Odprta je za turiste, ki jih je v glavni sezoni vedno dovolj. Zanje

sta zanimiva tudi botanični vrt s številnimi rastlinami, ki so jih na Iberški polotok prinesli Mavri, ter mogočni kip Sanča I., kralja Portugalske in Algarve, ki je leta 1189 zasedel in porušil Silves. Z obzidja se odpira prelep pogled na nasade pomaranč in limon, ki obdajajo Silves. Pod trdnjavo so tudi velika skladišča, kjer so Mavri shranjevali svoje zaloge, preden so jih križarji pregnali od tod.

Krščanski odpor proti Mavrom na Iberškem polotoku se je začel že leta 718, vendar je Algarve v prvi polovici 13. stoletja osvobodil šele Sančo I. Leta 1189 je Sančo zavzel Silves, vendar so ga Mavri dve leti kasneje ponovno zasedli. Sančova naslednika Afonso II. in Afonso III. sta boj proti Mavrom nadaljevala. Leta 1239 sta zasedla Taviro, deset let kasneje pa Faro in Silves. Tako sta končala več kot pol tisočletja dolgo mavrsko nadvlado v Algarvu.

Henrik Pomorščak je bil tretji sin portugalskega kralja Janeza I., ki je bil ustanovitelj enega izmed prvih zavezništev v Evropi, in

sicer med Portugalsko in Anglijo. Njegovo življenje sta zaznamovali predanost krščanstvu in želja po novih pomorskih odkritjih.

Iz maščevanja je Mavrom že leta 1415 odvzel Ceuto v Maroku, s čimer so si Portugalci prilastili pomembno prekladaljšče za trgovanje z Orientom. Zaradi tega uspeha je Henrik dobil tudi guvernerstvo nad Algarvom. Leta 1418 je tako svojo rezidenco preselil iz Viseua v Lagos, kjer je ustanovil svetovno znano pomorsko šolo. Še danes ni točno znano, ali se je nahajala v mestu samem ali v njegovi neposredni bližini. Šola je v tedanjem času dala najboljše kartografe, astronome in navigatorje ter tako v veliki meri omogočila širitev portugalskega imperija. Lagos je postal središče, od koder so Portugalci začeli napadati Mavre in osvajati nova ozemlja. Zanimivo pa je, da Henrik sam nikoli ni plul.

Henrikova velika želja je bila, da bi njegovi pomorščaki objadrali Afriko. Ta se mu ni uresničila, so pa na njegovo pobudo Portugalci leta 1419 odkrili Madeiro, leta 1427 Azorske

otoke in leta 1457 Zelenortske otočje. Henrika so med drugim vodili tudi komercialni oziroma ekonomski motivi. Do svoje smrti leta 1461 je tako obvladoval celotno trgovino, tudi tisto s sužnji. Po smrti princa Henrika leta 1461 so portugalske plovbe zastale, dokler ni prestola zasedel kralj Janez II. (1481–95).

Algarve v okviru moderne Portugalske. Portugalska zgodovina po drugi svetovni vojni je izredno pestra, velike spremembe pa je v tem času doživel tudi Algarve.

Prelomnico v razvoju Algarve pomeni leto 1965, ko so v glavnem mestu Faru odprli mednarodno letališče. Pred tem je bil Algarve turistično popolnoma nerazvit; hoteli so bili redki, turistične infrastrukture pa skorajda ni bilo. Lepote in skrivnosti Algarve so bile poznane le redkim tujcem, ki so v ribiških vasicah pritegovali veliko pozornost.

Vstop Portugalske in Španije v Evropsko gospodarsko skupnost leta 1986 je pomenil velike pridobitve, najpomembnejši pa sta turistično

Slika 2: Reka Guadiana je mejna reka med Algarvom na portugalski in Andaluzijo na španski strani (foto Boštjan Gradišar).

tržišče in svež kapital, ki je omogočil hiter razvoj turistične infrastrukture. Razvoj je bil v marsičem podoben tistemu v Španiji. Nastale so številne turistom namenjene stanovanjske soseske, betonske džungle, ki niso v skladu s kulturnim izročilom in kazijo podobo pokrajine. Hkrati se je razvijala cestna infrastruktura, ki je omogočila razširitev turizma iz okolice glavnega mesta tudi globlje v notranjost ter na vzhod in zahod. Razširili so tudi obstoječe letališče v Faru.

Portugalci so s povišanjem cen nekajkrat želeli doseči bolj kakovosten turizem, vendar so poskusi privedli le do drastičnega upada števila turistov.

Algarve danes lahko razdelimo na štiri turistične regije, in sicer na Privetno obalo, Centralno obalo, Zavetrno obalo in Notranjost.

Privetna obala zajema zahodni del obale Algarve do pristaniškega mesta Portimão. V tej regiji se vrstijo stara pristaniška (Lagos, Sagres) in nekatera industrijska mesta (tu izstopa Portimão), vmes so nova turistična naselja (npr. Praia da Rocha), ki so se razbohotila zaradi razmaha množičnega turizma. Po svoji podobi še najbolj spominjajo na naselja na območju Costa Brave. Tukajšnja posebno turistično privlačnost predstavljajo trdnjava Fortaleza, najmočnejši svetilnik v Evropi na Rtu svetega Vincenta ter najznačilnejši in najmogočnejši algarvski klifi.

Centralna obala se širi med Portimãoom na zahodu in glavnim mestom Farom na vzhodu. Turistični center te regije je Albufeira, pomembno vlogo pa ima tudi glavno mesto Faro. V Albufeiri se danes usmerjajo predvsem britanski, francoski in nemški turisti. Glavno mesto Faro je moderna prestolnica Algarve, ki je svoj položaj okrepila predvsem z izgradnjo modernega letališča na začetku razvoja množičnega turizma. Poleg Albufeire je v regiji pomemben nov turistični center Vilamoura, zgrajen predvsem s pomočjo zasebnega kapitala.

Zavetrna obala sega od Fara na zahodu do reke Guadiane na vzhodu. Lagune in močvirja, ki prevladujejo v tem delu, za turiste niso privlačni, zato tu ni večjih turističnih nase-

lij. Za številne priobalne otoke južno od Fara sta značilni bogata naravna flora in favna, zato tukaj najdemo naravni park Parque Natural da Ria Formosa. Turiste privlači tudi mlado mesto Olhao, ki po svojem videzu med vsemi algarvskimi mesti najbolj spominja na severnoafriška arabska mesta, ter zaspano mestece Castro Marin ob meji s Španijo, ki se ponaša s trdnjavama iz mavrskih časov.

Notranjost je turistično bistveno slabše razvita kot obalni del. Še največ turistov obišče nekdanjo mavrsko prestolnico Silves ter hribovje Monchique, redkejši pa zaidejo v mesto Loule.

Preglednica 1: Največja mesta Algarve leta 1998.

Mesto	Površina (v km ²)	Št. prebivalcev	Gostota poselitve (preb./km ²)
Faro	197	49.699	252
Lagos	213	20.664	97
Portimão	183	38.642	211

Vir: Algarve, Center of tourism. Internet:
<http://www.alg.pt/turismo/aboutalg.html>. 2000.

Algarve danes v svetovnih okvirih nima pomembnejše vloge, v preteklosti pa so se ravno od tu v novi svet odpravljali osvajalci in raziskovalci z namenom, da bi širili portugalski imperij. Z vključitvijo Portugalske v Evropsko skupnost je pokrajina dobila možnost, da svoje zgodovinsko, kulturno in naravno bogastvo izkoristi za hiter turistični razvoj.

1. *Algarve and Southern Portugal*. Thomas Cook Travellers, AA Publishing, Maps and Automobile Association, 1999.
2. *Algarve, Inside pocket guide*. APA Publications Ltd., 1997.
3. *Svetovna zgodovina, od začetkov do danes*. Cankarjeva založba. Ljubljana, 1976.
4. *Europe for Visitors*. Internet:
<http://geoeurope.about.com/libery/weekly/aa980122.htm?iam=ma>. 2000.
5. *Algarve, Center of tourism*. Internet:
<http://www.alg.pt/turismo/aboutalg.html>. 2000.
6. *The Algarve, Home page*. Internet:
<http://www.nexus-pt.com/>. 2000.